

ПРОБЛЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Tataryn N., Shveda N.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

LOCAL GOVERNMENT PROBLEMS AND THEIR SOLUTIONS

Ключові слова: місцеве самоврядування, держава, громада.

Keywords: local self-government, state, community.

У сучасній державі формування ефективного самоврядування є дуже важливим чинником. При цьому створюються умови для врахування інтересів громадян, а також принципи для налагодження зв'язків між владою та громадськістю. Місцеве самоврядування є необхідним для будь-якої держави тому, що центральні органи влади не здатні контролювати всі аспекти суспільного життя та ефективно розв'язувати нагальні питання. А забезпечення якісного розвитку регіонів країни є пріоритетним напрямком держави.

Історія місцевого самоврядування налічує багато років. Проте між сучасним і минулим самоврядуванням є суттєва різниця. Наприклад, у Стародавніх Афінах кожен громадянин міг прямо повідомити про свої преференції та інтереси посадовцям, то у сучасному світі президент однієї держави може одночасно передавати свої повідомлення мільйонам, однак зворотній зв'язок він отримує лише від невеликої групи людей [4, с. 957].

Основним проблемами місцевого самоврядування є:

- значна кількість адміністративно-територіальних одиниць базового та районного рівнів. Ефективність управління при таких масштабах чуттєво знижується. Оскільки, багато міст і сіл не мають достатнього економічного потенціалу.

- законодавчо неврегульований правовий статус адміністративно-територіальних одиниць: відсутня єдина система та порядок віднесення населених пунктів до категорій міст сіл та селищ; відсутні чіткі критерії для утворення районів та районів у містах, а такі адміністративно-територіальні одиниці як сільрада, селище міського типу, селищна та міська рада є пережитком минулого [3];

- деградація розселення у селах та високі темпи депопуляції населення у малих сільських радах. З 1991 року в Україні сільське населення скоротилось на 2,5 млн осіб, а кількість сільських населених пунктів зменшилась на 348 одиниць. Та водночас, число сільських рад збільшилась на 1067 одиниць. Половина територіальних громад має населення менше 3 тис. осіб, у 4,8 тис. громад (це 40 % від заг. кількості) мешкає менше 1 тис. осіб, а у більше ніж 1,1 тис. чи 9,4 % сільських громад проживає менше 500 осіб. У більшості ще не створені виконавчі органи сільських рад, також немає бюджетних установ та комунальних підприємств. Тому можливості самоврядуванню повномірно реалізувати свої функції обмежені у таких громадах. І в результаті в селах, містах та селищах з малою кількістю населення відбувається неефективне витрачання ресурсів на забезпечення функціонування органів самоврядування [1, с. 7];

- часто статус адміністративно-територіальних одиниць не відповідає їхньому ресурсному, кадровому та організаційному потенціалу. Більшість сільських громад є дотаційними, а публічні послуги або відсутні взагалі або надаються на низькому рівні. Дотаційність 5,4 тис. бюджетів місцевого самоврядування становить понад 70 %, а 483 територіальні громади на 90 % утримуються за рахунок коштів державного бюджету. І лише

5 % сільських громад можна вважати самодостатніми, тобто такими, що здатні забезпечувати поступовий соціально-економічний розвиток власної громади [2].

До способів вирішення даних проблем можна віднести необхідну загальну мобілізацію та публічну підтримку реформи децентралізації не тільки з боку усіх політичних сил, а також пересічних громадян України. Така консолідація позитивно вплине на розвиток місцевого самоврядування. Разом з тим, попри важку фінансово-економічну ситуацію, політичну ситуацію, внутрішні конфлікти, застарілу нормативно-правову базу, вдале проведення реформ, а це в, першу чергу, якісні зміни в системі місцевого самоврядування, може дати нашій державі необхідний поштовх до справді якісних змін і перетворень. Держава повинна відмовитись від тотального контролю над суспільством. Вона може втручатися у приватну ініціативу та сферу приватного життя лише у випадку реальної необхідності забезпечення інтересів суспільства [1, с. 10]. Щоб досягнути цю мету, потрібно підвищити рівень прозорості діяльності та публічності органів місцевого самоврядування та виконавчої влади, та відповідальності посадових осіб цих органів.

Місцеве самоврядування є атрибутивною ознакою будь-якого демократичного суспільства. Саме на рівні самоврядування громадянин може найповніше застосувати базовий принцип демократії: право на участь у керуванні справами співтовариства. Ступінь його розвитку залежить від рівня розвитку демократії в даному суспільстві. Чим демократичніше суспільство, тим краще у ньому розвинуте самоврядування і тим доступніше воно для пересічних громадян. Тому зі становленням демократії в Україні неодмінно потрібно приділяти увагу місцевим інституціям. Оскільки наша держава уже проголосила прагнення продовжувати та, врешті, успішно завершити процес демократизації, наступним кроком мають бути відповідні реформування того інституту, від якого безпосередньо залежить реалізація політичних інтересів громадян та захист їхньої політичної свободи, – місцевого самоврядування.

Тож варто зазначити, що місцеве самоврядування потенційно може еволюціонувати в напрямку підвищення його ролі та значення як для окремого індивіда, так і для держави в цілому. Сучасні технології та наукові досягнення сприятимуть цьому у разі їх вірного використання. Центральні органи влади в державі мають стимулювати збереження та продовження традицій місцевого самоврядування, оскільки без цього демократія не зможе існувати. Держава повинна активно сприяти його розвитку, надаючи необхідну підтримку, в тому числі і необхідні фінансові ресурси для впровадження в життя найновіших досягнень науково-технічного прогресу, які можуть позитивно вплинути на рівень та якість локальної демократії. Це дозволить відновити відчуття причетності через створення інституційної основи – сильних та демократичних місцевих рад.

Література:

1. Астапова Т. О. Адаптація зарубіжного досвіду реформування діяльності органів місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.04 / Астапова Тетяна Олександрівна; Харк. регіон. ін-т держ. упр. НАДУ при Президентові України. Х., 2010. 20 с.
2. Гордєєв О. К. Забезпечення сталого місцевого розвитку: підходи, принципи, складові. Державне будівництво. 2012. № 2. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/index.html>.
3. Забезпечення системного підходу до реформування адміністративно-територіального устрою. URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_analit/reformaATU.pdf – Назва з екрану.
4. Dahl R. A. The City and the Future of Democracy / Robert Alan Dahl // The American Political Science Review. 1967. № 4.61. P. 953-970.